

جمهوری اسلامی ایران
Islamic Republic of Iran

سازمان ملی استاندارد ایران

Iranian National Standardization Organization

استاندارد ملی ایران

۲۰۹۸۲

چاپ اول

۱۳۹۵

INSO

20982

1st.Edition

2016

مراکز توانبخشی و مراقبتی شبانه روزی
معلولان جسمی حرکتی - تسهیلات فضای
فیزیکی و شرایط کارکنان

**Residential rehabilitation centers for
physical disability persons –
Environmental facilities & staff
qualifications**

ICS:03.080.30

به نام خدا

آشنایی با سازمان ملی استاندارد ایران

سازمان ملی استاندارد ایران به موجب بند یک ماده ۳ قانون اصلاح قوانین و مقررات موسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران ، مصوب بهمن ماه ۱۳۷۱ تنها مرجع رسمی کشور است که وظیفه تعیین، تدوین و نشر استانداردهای ملی (رسمی) ایران را به عهده دارد.

تدوین استاندارد در حوزه های مختلف در کمیسیون های فنی مرکب از کارشناسان سازمان ، صاحب نظران مراکز و مؤسسات علمی، پژوهشی، تولیدی و اقتصادی آگاه و مرتبط انجام می شود و کوششی همگام با مصالح ملی و با توجه به شرایط تولیدی، فناوری و تجاری است که از مشارکت آگاهانه و منصفانه صاحبان حق و نفع، شامل تولیدکنندگان، مصرف کنندگان، صادرکنندگان و وارد کنندگان، مراکز علمی و تخصصی، نهادها، سازمان های دولتی و غیر دولتی حاصل می شود . پیش نویس استانداردهای ملی ایران برای نظرخواهی به مراجع ذی نفع و اعضای کمیسیون های فنی مربوط ارسال می شود و پس از دریافت نظرها و پیشنهادهای در کمیته ملی مرتبط با آن رشته طرح و در صورت تصویب به عنوان استاندارد ملی (رسمی) ایران چاپ و منتشر می شود.

پیش نویس استانداردهایی که مؤسسات و سازمان های علاقه مند و ذی صلاح نیز با رعایت ضوابط تعیین شده تهیه می کنند در کمیته ملی طرح، بررسی و در صورت تصویب ، به عنوان استاندارد ملی ایران چاپ و منتشر می شود . بدین ترتیب ، استانداردهایی ملی تلقی می شوند که بر اساس مقررات استاندارد ملی ایران شماره ۵ تدوین و در کمیته ملی استاندارد مربوط که در سازمان ملی استاندارد ایران تشکیل می شود به تصویب رسیده باشد.

سازمان ملی استاندارد ایران از اعضای اصلی سازمان بین المللی استاندارد (ISO)^۱، کمیسیون بین المللی الکتروتکنیک (IEC)^۲ و سازمان بین المللی اندازه شناسی قانونی (OIML)^۳ است و به عنوان تنها رابط^۴ کمیسیون کدکس غذایی (CAC)^۵ در کشور فعالیت می کند . در تدوین استانداردهای ملی ایران ضمن توجه به شرایط کلی و نیازمندی های خاص کشور ، از آخرین پیشرفت های علمی ، فنی و صنعتی جهان و استانداردهای بین المللی بهره گیری می شود .

سازمان ملی استاندارد ایران می تواند با رعایت موازین پیش بینی شده در قانون ، برای حمایت از مصرف کنندگان ، حفظ سلامت و ایمنی فردی و عمومی ، حصول اطمینان از کیفیت محصولات و ملاحظات زیست محیطی و اقتصادی ، اجرای بعضی از استانداردهای ملی ایران را برای محصولات تولیدی داخل کشور و/ یا اقلام وارداتی، با تصویب شورای عالی استاندارد، اجباری کند.

سازمان می تواند به منظور حفظ بازارهای بین المللی برای محصولات کشور ، اجرای استاندارد کالاهای صادراتی و درجه بندی آن را اجباری کند . همچنین برای اطمینان بخشیدن به استفاده کنندگان از خدمات سازمان ها و مؤسسات فعال در زمینه مشاوره ، آموزش، بازرسی، ممیزی و صدور گواهی سیستم های مدیریت کیفیت و مدیریت زیست محیطی ، آزمایشگاه ها و مراکز کالیبراسیون (واسنجی) وسایل سنجش ، سازمان ملی استاندارد این گونه سازمان ها و مؤسسات را بر اساس ضوابط نظام تأیید صلاحیت ایران ارزیابی می کند و در صورت احراز شرایط لازم ، گواهینامه تأیید صلاحیت به آن ها اعطا و بر عملکرد آن ها نظارت می کند . ترویج دستگاه بین المللی یکاها ، کالیبراسیون (واسنجی) وسایل سنجش ، تعیین عیار فلزات گرانبها و انجام تحقیقات کاربردی برای ارتقای سطح استانداردهای ملی ایران از دیگر وظایف این سازمان است .

1- International Organization for Standardization

2 - International Electrotechnical Commission

3- International Organization of Legal Metrology (Organisation Internationale de Metrologie Legale)

4 - Contact point

5 - Codex Alimentarius Commission

کمیسیون فنی تدوین استاندارد
«مراکز توانبخشی و مراقبتی شبانه روزی معلولان جسمی حرکتی -
تسهیلات فضای فیزیکی و شرایط کارکنان»

رئیس:

نحوی نژاد، حسین
(دکترای تخصصی سالمندی)

سمت و/یا نمایندگی

معاون امور توانبخشی سازمان بهزیستی
کشور

دبیر:

مسلمی ابیانه ، زهره
(کارشناسی شنوایی شناسی)

کارشناس توانبخشی پزشکی دفتر امور مراکز
توانبخشی و مراقبتی سازمان بهزیستی کشور

اعضاء: (اسامی به ترتیب حروف الفبا)

باغ علیشاهی، فریده
(کارشناسی ارشد کاردرمانی)

معاون دفتر مراکز توانبخشی مراقبتی سازمان
بهزیستی کشور

حکمت پناه ، شهلا
(کارشناسی اعضای مصنوعی)

کارشناس امور توانبخشی سالمندان و
معلولان سازمان بهزیستی کشور

خدابخشی ، محمد رضا
(کارشناسی ارشد مدیریت)

کارشناس دفتر حراست سازمان بهزیستی
کشور

رزق دوست ، غلامحسین
(کارشناسی ارشد مدیریت)

مدیر گروه پژوهشگاه سازمان ملی استاندارد

رضایی ، رامین
(کارشناسی ارشد مدیریت توانبخشی)

مدیر کل دفتر امور مراکز توانبخشی و مراقبتی
سازمان بهزیستی کشور

رعیت ، شهربانو
(کارشناسی ارشد میکرو آناتومی)

کارشناس امور توانبخشی سالمندان و
معلولان سازمان بهزیستی کشور

رئیس هیئت مدیره انجمن عالی مراکز غیر
دولتی معلولین کشور

سعد آبادی، سعید
(کارشناسی گفتاردرمانی)

کارشناس مسئول گروه پژوهشی مهندسی
پزشکی پژوهشگاه استاندارد

طیب زاده، مجتبی
(کارشناسی ارشد مهندسی پزشکی)

کارشناس دفترمدیریت عملکرد سازمان
بهبودی کشور

قاسمی فرد، سید حسن
(کارشناسی اعضای مصنوعی)

کارشناس امور توانبخشی سالمندان و
معلولان سازمان بهزیستی کشور

نصیری، رقیه
(کارشناسی روانشناسی)

رئیس اداره کل نظارت بر اجرای استاندارد
خدمات و ایمنی وسایل کودکان

نیری، مریم
(کارشناسی ارشد مهندسی صنایع)

فهرست مندرجات

صفحه		عنوان
و		پیش گفتار
ز		مقدمه
۱	هدف و دامنه کاربرد	۱
۱	مراجع الزامی	۲
۲	اصطلاحات و تعاریف	۳
۴	الزامات دسترسی و قابلیت کنترل	۴
۴	الزامات فضاهای فیزیکی داخل مرکز	۵
۴	فضای فیزیکی مورد نیاز خدمات توانبخشی و مراقبتی	۱-۵
۷	فضای فیزیکی مورد نیاز بخشهای اقامتی	۲-۵
۷	سایر فضاهای عمومی مورد نیاز مرکز	۳-۵
۸	حیاط مرکز	۴-۵
۸	نیروی انسانی مورد نیاز مرکز	۶
۸	نیروی انسانی عمومی مرکز	۱-۶
۸	نیروی انسانی تخصصی مرکز	۲-۶
۹	شرایط کلی بکارگیری نیروی انسانی عمومی و تخصصی	۳-۶
۱۰	الزامات ایمنی ، بهداشتی و امنیتی	۷
۱۱	شرایط اختصاصی ساختمان	۸
۱۲	کتابنامه	

پیش گفتار

استاندارد " مراکز توانبخشی و مراقبتی شبانه روزی معلولان جسمی حرکتی - تسهیلات فضای فیزیکی و شرایط کارکنان " که پیش نویس آن در کمیسیون های مربوط تهیه و تدوین شده است ، در دویست و هشتاد و دومین اجلاسیه کمیته ملی استاندارد خدمات مورخ ۱۳۹۵/۰۴/۲۱ تصویب شد. اینک این استاندارد به استناد بند یک ماده ۳ قانون اصلاح قوانین و مقررات موسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران، مصوب بهمن ماه ۱۳۷۱، به عنوان استاندارد ملی ایران منتشر می شود.

استانداردهای ملی ایران بر اساس استاندارد ملی ایران شماره ۵ (استانداردهای ملی ایران - ساختار و شیوه نگارش) تدوین می شوند . برای حفظ همگامی و هماهنگی با تحولات و پیشرفت های ملی و جهانی در زمینه صنایع، علوم و خدمات، استانداردهای ملی ایران در صورت لزوم تجدید نظر خواهند شد و هر پیشنهادی که برای اصلاح و تکمیل این استانداردها ارائه شود، هنگام تجدید نظر در کمیسیون های مربوط مورد توجه قرار خواهد گرفت. بنابراین باید همواره از آخرین تجدید نظر استانداردهای ملی ایران استفاده کرد.

منابع و ماخذی که برای تهیه و تدوین این استاندارد مورد استفاده قرار گرفته به شرح زیر است:

- دستورالعمل های حوزه توانبخشی- سازمان بهزیستی کشور

معلولیت جسمی حرکتی، ناتوانی دارای شدت خفیف تا گسترده می باشد که فرد را دچار محدودیت می کند و هدف توانبخشی نیز بازگرداندن و حفظ حداکثر توانمندی فرد جهت رسیدن به استقلال است. لیکن بسیاری از افراد ناتوان شدید که امکان دستیابی به عملکرد واقعی را ندارند، درمان و توانبخشی آنان باید اهداف متعادل تری را دنبال نماید. از این رو ایجاد امنیت و آرامش یکی از هدفهای اصلی درمان توانبخشی است و یکی از مهمترین رویکردهای موجود در این موضوع، رویکرد توانبخشی در مراکز است. در رویکرد خدمات توانبخشی مبتنی بر مراکز، مؤسسات روزانه و شبانه روزی توانبخشی، مسئولیت تدارک خدمات مورد نیاز افراد ناتوان از جمله معلولان جسمی حرکتی را به عهده دارند و ارائه خدمات، متمرکز بر فرد ناتوان است. در این رویکرد در بخش مراکز توانبخشی و مراقبتی شبانه روزی، معلولان جسمی حرکتی نیاز به یک برنامه کامل توانبخشی، مراقبتی، پزشکی و آموزشی دارند که در تمام طول شبانه روز ارائه شود و هدف از تاسیس این مراکز توسط بخش غیر دولتی (حقیقی یا حقوقی)، گسترش و تقویت ارائه خدمات توانبخشی، پزشکی و مراقبتی به معلولین جسمی حرکتی و کاهش تصدی گری دولت می باشد. از آنجایی که معلولان جسمی حرکتی در شمار کسانی قرار می گیرند که آسیب پذیری بیشتری در حوادث و خطرات ناشی از محیط فیزیکی نامناسب دارند، بنابراین استاندارد سازی مراکز توانبخشی و مراقبتی شبانه روزی معلولان جسمی حرکتی - تسهیلات فضای فیزیکی و شرایط کارکنان ضمن کاهش حوادث به ارتقاء سطح ارائه خدمات کمک شایانی می نماید. از این رو تدوین استاندارد های مرتبط با مراکز توانبخشی و مراقبتی شبانه روزی معلولان جسمی حرکتی در دستور کار سازمان بهزیستی کشور قرار گرفته است تا سلامت، امنیت و بهبود کیفیت زندگی این معلولان جسمی حرکتی هر چه بیشتر و بهتر فراهم گردد. در تدوین استانداردهای این مراکز تلاش شده تا فرصت و امکان اعمال تغییرات لازم در مراکز توانبخشی و مراقبتی شبانه روزی معلولان جسمی حرکتی موجود حتی الامکان فراهم گردد.

مراکز توانبخشی و مراقبتی شبانه روزی معلولان جسمی حرکتی - تسهیلات فضای فیزیکی و شرایط کارکنان

۱ هدف و دامنه کاربرد

هدف از تدوین این استاندارد، تعیین ویژگی فضاهای داخلی و محوطه باز مراکز توانبخشی و مراقبتی شبانه روزی معلولان جسمی حرکتی و شرایط کارکنان این مراکز به منظور فراهم آوردن آسایش، بهبود کیفیت زندگی و ایجاد محیطی ایمن برای معلولان جسمی حرکتی است . این استاندارد ویژگی های محیط فیزیکی و کارکنان مراکز توانبخشی و مراقبتی شبانه روزی معلولان جسمی حرکتی برای ارائه خدمات مناسب را تعیین می کند . این استاندارد برای الزامات احداث ساختمان و جزئیات مربوط به آن کاربرد ندارد . هرچند در بعضی از قسمت ها ، به برخی از ویژگی های مربوط به ساختمان به دلیل ملاحظات ایمنی و سایر ملاحظات اشاره شده است . الزامات ویژه مربوط به نگهداری افراد دارای معلولیت جسمی حرکتی در این استاندارد دیده نشده است .

۲ مراجع الزامی

در مراجع زیر ضوابطی وجود دارد که در متن این استاندارد به صورت الزامی به آن ها ارجاع داده شده است. بدین ترتیب، آن ضوابط جزئی از این استاندارد محسوب می شوند. در صورتی که به مرجعی با ذکر تاریخ انتشار ارجاع داده شده باشد، اصلاحیه ها و تجدید نظرهای بعدی آن برای این استاندارد الزام آور نیست . در مورد مراجعی که بدون ذکر تاریخ انتشار به آن ها ارجاع داده شده است، همواره آخرین تجدید نظر و اصلاحیه های بعدی برای این استاندارد الزام آور است. استفاده از مراجع زیر برای این استاندارد الزامی است:

۱-۲ دستورالعمل تخصصی مراکز توانبخشی و مراقبتی شبانه روزی معلولان جسمی حرکتی- حوزه معاونت امور توانبخشی سازمان بهزیستی کشور

۲-۲ دستورالعمل عمومی مراکز توانبخشی- حوزه معاونت امور توانبخشی سازمان بهزیستی کشور

۳-۲ آئین نامه و دستورالعمل های ماده ۲۶ و ۲۸ قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت

۴-۲ مناسب سازی در اماکن عمومی و تجاری برای افراد دارای معلولیت - مهندس منصور برجیان ، مهندس بهزاد جغتایی

۵-۲ ضوابط ومقررات شهرسازی ومعماری برای افراد معلول جسمی، حرکتی- وزارت مسکن وشهرسازی ،مرکز تحقیقات ساختمان و مسکن

۳ اصطلاحات و تعاریف

در این استاندارد ، اصطلاحات با تعاریف زیر به کار می رود :

۱-۳

معلول جسمی حرکتی

Person with Physical disorder

فردی است که به دلیل اختلالات در سیستم عصبی، عضلانی و اسکلتی دچار محدودیت در عملکرد اندامها، تنه و ستون فقرات گردیده و به تبع آن دچار محدودیت در فعالیت های روزمره زندگی و مشارکت اجتماعی می باشد.

یاد آوری- فردی واجد شرایط پذیرش در این گونه مراکز است که نیازمند دریافت خدمات درمانی و یا مراقبت های پزشکی سطوح اول و دوم نبوده، عدم کارائی وی به گونه ای باشد که در ایفای مهارتهای روزمره زندگی (مهارتهای خودیاری، ارتباط و کاری) با مشکل مواجه بوده و با تائید کمیسیون پزشکی تعیین نوع و شدت معلولیت بهزیستی استان به مراقبت در مرکز نیازمند باشد.

۲-۳

مرکز توانبخشی و مراقبتی شبانه روزی معلولان جسمی حرکتی

rehabilitation and care boarding center for people with physical disorder

مرکزی است که توسط اشخاص حقیقی یا حقوقی با کسب مجوز از مرجع ذیصلاح^۱ تأسیس و تحت نظارت آن به افراد با معلولیت جسمی حرکتی بین ۱۴ تا ۶۰ سال با شدت معلولیت متوسط به بالا (طبق تشخیص کمیسیون تعیین نوع و شدت معلولیت) بطور شبانه روزی خدمات مراقبتی، توانبخشی مطابق دستورالعمل های موجود در سازمان بهزیستی ارائه می گردد. این خدمات شامل اقدامات پزشکی و پرستاری، توانپزشکی، توانبخشی اجتماعی، توانبخشی حرفه ای، توانبخشی آموزشی، برنامه های اوقات فراغت و اقدامات مراقبتی غیرمهارتی می باشد .

یاد آوری- سن ۱۴ تا ۶۰ سال ذکر شده براساس آخرین دستورالعمل های سازمان بهزیستی قابل تغییر است .

۳-۳

موسس

investor

به شخصی حقیقی یا حقوقی اطلاق می شود که پس از طی مراحل قانونی، موافقت اصولی و سپس پروانه فعالیت تاسیس مرکز را از مراجع ذیصلاح دریافت می کند .

^۱ -در زمان تدوین این استاندارد مرجع ذیصلاح ، سازمان بهزیستی کشور بوده است .

۴-۳

مسئول فنی

Technical assistant

فرد واجد شرایطی که از طرف موسس (حقیقی یا حقوقی) معرفی می شود تا در مرکز مربوط مطابق با دستور العمل تخصصی انجام وظیفه کرده، به امور رسیدگی نماید و مسئولیت مدیریت فنی مرکز را عهده دار است .

5-3

نیروی انسانی

staffing

افرادی که به طور تمام وقت یا پاره وقت و نوبت کاری با شرح وظایف مشخص در مراکز توانبخشی و مراقبتی شبانه روزی معلولان جسمی حرکتی به کار اشتغال دارند.

۶-۳

نیروی انسانی عمومی

General staffing

کارکنان مرکز که از شرایط لازم جهت ارائه خدمات عمومی مشخص مطابق با قوانین ، مقررات و شرایط تعیین شده توسط مرکز بکار گرفته شده اند . از جمله : آشپز، کمک آشپز، نظافتچی و ...

۷-۳

نیروی انسانی تخصصی

Professional staffing

کارکنان مرکز که از شرایط لازم جهت ارائه خدمات مطابق آخرین دستورالعمل های مرتبط با معلولان جسمی حرکتی حوزه معاونت امور توانبخشی سازمان بهزیستی کشور برخوردار باشند . از جمله : مسئول فنی، پزشک عمومی، کارشناس فیزیوتراپی ، کاردرمانی، ، روانشناسی ، مددکار اجتماعی، پرستار، کارشناس تغذیه ، کارشناس تفریحی هنری

۸-۳

کارکنان کلیدی

Key staff

بخشی از نیروی انسانی که تصمیمات، عملکرد، خدمات یا عدم حضور آن ها مستقیماً بر سلامت و ایمنی معلولان جسمی حرکتی تاثیر می گذارد مانند : پزشک ، پرستار ، مراقب .

Quarantine room

اتاقی که ویژه معلولان جسمی حرکتی است و در موارد پذیرش اضطراری گروه هدف تا کسب نتایج آزمایشات، فرد معلول در آن اتاق تحت مراقبت قرار می گیرد.

۴ الزامات دسترسی و قابلیت کنترل

۱-۴ کلیه درها در فضاهای مورد استفاده معلولان باید مطابق ضوابط و مقررات بند ۲-۴ و ۲-۵ مراجع الزامی باشد.

۲-۴ دسترسی به کلیه سطوح مرکز باید از طریق هم سطح سازی (سطوح شیب دار مناسب با حداکثر شیب ۸٪)، آسانسور یا بالابر ایمن مطابق تاییدیه استاندارد تامین گردد. مراکز بیش از یک طبقه باید دارای آسانسور و یا بالابرایمن باشند.

۳-۴ کلیه بخش های مرکز به جز سرویس بهداشتی، حمام و محل تعویض لباس باید مجهز به دوربین مداربسته باشد و باید ورود و خروج به دستشویی، حمام و محل تعویض لباس تحت پوشش دوربین های سایر اماکن باشد. در نصب دوربین مدار بسته باید الزامات امنیتی و اطلاعات مطابق دستورالعمل ضوابط و مقررات مربوط باشد.

۴-۴ ساعت کاری ماهانه کارکنان مرکز باید در محل قابل رویت نصب شود.

۵-۴ کارت بهداشت معتبر مراقب، آشپز و کمک آشپز باید در محل قابل رویت نصب شود.

۶-۴ فهرست اسامی نیروهای انسانی تخصصی شاغل در مرکز، رشته تخصصی و ساعات کار آنان باید در اتاق مسئول فنی مرکز برای اطلاع مراجعان نصب گردد.

۵ الزامات فضاهای فیزیکی داخل مرکز (برای ۵۰ نفر)

یاد آوری - مساحت فضاها، امکانات، تجهیزات و ملزومات مطابق بند ۲-۱ و ۲-۲ مراجع الزامی است و ممکن است براساس تجدید نظر در دستورالعمل های مربوط تغییر کند.

فضاهای داخل مرکز به شرح ذیل می باشد:

۱-۵ فضای فیزیکی مورد نیاز برای خدمات توانبخشی و مراقبتی

فضای فیزیکی مرکز باید متناسب با انواع خدمات مراقبتی و توانبخشی باشد، همچنین وسایل و امکانات آموزش و مهارت آموزی مناسب باید پیش بینی شود. حداقل فضای فیزیکی مورد نیاز باید مطابق موارد زیر باشد:

۱-۱-۵ اتاق مسئول فنی، روانشناسی و مددکاری (مشترک)

۲-۱-۵ اتاق ملاقات خانواده ها با معلولین

۳-۱-۵ اتاق معاینه پزشک و گفتار درمانی (مشترک)

۴-۱-۵ سالن توانبخشی برای خدمات فیزیوتراپی و کاردرمانی که باید حداقل امکانات زیر را داشته باشد :

۱-۴-۱-۵ دستگاه تحریک الکتریکی عصب از طریق پوست (تنس)؛^۱

۲-۴-۱-۵ دستگاه تحریک الکتریکی گالوانیک و فارادیک ؛

۳-۴-۱-۵ دستگاه مادون قرمز (IR)؛^۲

۴-۴-۱-۵ دستگاه مافوق صوت (اولتراسوند)؛^۳

۵-۴-۱-۵ مخزن هات پک و ضمائم ؛

۶-۴-۱-۵ ماساژور دستی ؛

۷-۴-۱-۵ فریم و ضمائم ؛

۸-۴-۱-۵ پارالل بارقابل تنظیم ؛

۹-۴-۱-۵ آینه

۱۰-۴-۱-۵ چرخ شانه^۴ ؛

۱۱-۴-۱-۵ دوچرخه ثابت ؛

۱۲-۴-۱-۵ میز چهار سر (میز کوادریسپس)؛^۵

۱۳-۴-۱-۵ پولی و ضمائم ؛

۱۴-۴-۱-۵ سری وزنه های مقاومتی دست و پا ؛

۱۵-۴-۱-۵ انواع ودج^۶ ؛

۱۶-۴-۱-۵ صندلی چرخدار (ویلچر)؛^۷

۱۷-۴-۱-۵ انواع عصا ؛

۱۸-۴-۱-۵ تشک کاردرمانی ؛

۱۹-۴-۱-۵ تخت کاردرمانی با رویه چرمی ؛

۲۰-۴-۱-۵ سری کامل رولر^۸ ؛

۲۱-۴-۱-۵ آینه قدی ؛

۲۲-۴-۱-۵ خمیر یا ژل درمانی ؛

۲۲-۴-۱-۵ تراباند^۹؛

۲۳-۴-۱-۵ واکینگ شولدر بزرگسال^۱ ؛

¹ - TENS(Transcutaneous Electrical Nerve Stimulation)

² -IR(Infra Red)

³ - US (Ultrasound)

⁴ -Shoulder Wheel

⁵ - Quadriceps table

⁶ - Wedge

⁷ -Wheel chair

⁸ -Roller

⁹ -Thera band

- ۲۴-۴-۱-۵ فریم ایستاده قابل تنظیم
- ۲۵-۴-۱-۵ پله و سطح شیب دار؛
- ۲۶-۴-۱-۵ پله کاردرمانی سری سه تائی؛
- ۲۷-۴-۱-۵ Purdue Peg Board؛
- ۲۸-۴-۱-۵ Box & Block؛
- ۲۹-۴-۱-۵ توپ CP در سایز بزرگ؛
- ۳۰-۴-۱-۵ تخته تعادل (تیلت بورد)^۲؛

۵-۱-۵ ایستگاه پرستاری مجهز به قفسه قفل دار باید حداقل امکانات زیر را داشته باشد:

- ۱-۵-۱-۵ دستگاه اکسیژن؛
- ۲-۵-۱-۵ مواد ضد عفونی کننده؛
- ۳-۵-۱-۵ دستگاه ساکشن؛
- ۴-۵-۱-۵ درجه اندازه گیری حرارت؛
- ۵-۵-۱-۵ دستگاه اندازه گیری فشارخون؛
- ۶-۵-۱-۵ گوشی پزشکی؛
- ۷-۵-۱-۵ برانکارده؛
- ۸-۵-۱-۵ پاراوان؛
- ۹-۵-۱-۵ ترازوی پزشکی؛
- ۱۰-۵-۱-۵ اتوسکوپ؛
- ۱۱-۵-۱-۵ وسایل و لوازم خدمات پرستاری؛
- ۱۲-۵-۱-۵ ست احیا؛
- ۱۳-۵-۱-۵ دارو های مورد نیاز مرکز.

۶-۱-۵ کلاس آموزشی و هنر درمانی باید تجهیزات آموزشی مورد نیاز زیر را داشته باشد:

- ۱-۶-۱-۵ یک دستگاه پخش صوتی و تصویری؛
- ۲-۶-۱-۵ تلویزیون حداقل ۲۱ اینچ یک دستگاه؛
- ۳-۶-۱-۵ میز و صندلی متناسب با شرایط فیزیکی معلولان جهت کلاس آموزشی.

۲-۵ فضای فیزیکی مورد نیاز بخشهای اقامتی

¹-Walking shoulder

²-Tilte board

۵-۲-۱ سالن نگهداری معلولان با گنجایش حداکثر ۵ نفر باید در نظر گرفته شود. فضای سالن باید دارای تخت بستری دارای ارتفاع مناسب بر اساس میزان استقلال معلول و تشک استاندارد با توجه به شرایط معلول، کمد یا دراور و صندلی ایمن باشد.

۵-۲-۲ اتاق رخت کن پرستاران و مراقبین باید وجود داشته باشد.

۵-۲-۲ به ازای هر ۱۰ نفر معلول مقیم مرکز یک دستشویی و به ازای هر ۱۵ نفر معلول مقیم مرکز یک حمام باید وجود داشته باشد.

۵-۲-۳ اتاق قرنطینه معلولان باید در نظر گرفته شود.

۵-۲-۴ سالن اجتماعات و غذاخوری باید وجود داشته باشد.

۵-۳ سایر فضاهای عمومی مورد نیاز مرکز

۵-۳-۱ آشپزخانه باید در فضایی مستقل و با تهویه مناسب باشد. رعایت الزامات ایمنی و بهداشتی توسط مراجع ذیصلاح در آشپزخانه ضروری است. این فضا باید دارای تجهیزاتی شامل موارد زیر باشد:

۵-۳-۱-۱ یخچال؛

۵-۳-۱-۲ سردخانه یا فریزر؛

۵-۳-۱-۳ اجاق گاز؛

۵-۳-۱-۴ ظروف مناسب بهداشتی؛

۵-۳-۱-۵ سایر ملزومات با توجه به تعداد افراد مقیم در مرکز.

آشپزخانه باید از سالن غذاخوری تفکیک شده باشد، به طوری که در عین امکان ارتباط، امکان تردد معلولان جسمی حرکتی بین آشپزخانه و سالن غذاخوری، بدون کنترل مسئول مربوط انجام نشود.

۵-۳-۲ سرویس بهداشتی جداگانه متناسب با تعداد نیروی انسانی وجود داشته باشد.

۵-۳-۳ فضای انباری مناسب جهت نگهداری تجهیزات، ابزار آلات و وسایل باید از محل نگهداری مواد غذایی و مواد شوینده جدا باشد. معلولان جسمی حرکتی نباید به انبار دسترسی داشته باشند.

۵-۳-۴ یک رختشویخانه با امکان جریان هوای آزاد باید وجود داشته باشد. رختشویخانه باید حداقل دارای امکانات زیر باشد:

۵-۳-۴-۱ یک سینک مناسب از جنس مقاوم در برابر خوردگی و قابل شستشو با دریچه فاضلاب تخلیه و آب گرم و سرد جداگانه.

۵-۳-۴-۲ ماشین لباسشویی مجهز به سیستم خشک کن با درجه حرارت مناسب جهت ضد عفونی و شستشوی لباس های کثیف و یا لکه دار.

۵-۳-۴-۳ فضاهای جداگانه برای لباس های شسته شده و شسته نشده.

۵-۳-۴-۴ فضای کافی و جداگانه برای خشک کردن، مرتب کردن و نگهداری لباس ها.

- ۵-۳-۵ جهت نظافت مرکز باید فضای مناسب شستشوی تی(تی شوی خانه) وجود داشته باشد، به طوری که در آن هوای آزاد جریان یابد . تی شوی خانه می تواند در رختشویخانه قرار گیرد.
- ۶-۳-۵ کتابخانه و نمازخانه با فضای متناسب با افراد مقیم وجود داشته باشد.
- ۷-۳-۵ تاسیسات مرکز باید دارای فضایی مناسب و به دور از دسترس معلولان جسمی حرکتی باشد.

۴-۵ حیاط مرکز

- ۱-۴-۵ مرکز باید دارای حیاط با فضای سبز درختکاری یا گلکاری شده، تمیز و خوش منظره باشد.
- ۲-۴-۵ در حیاط باید الزامات ایمنی و امنیتی برای معلولان جسمی حرکتی رعایت شود.
- ۳-۴-۵ در حیاط باید محل نشستن قابل دسترس برای همه ساکنان وجود داشته باشد.
- ۴-۴-۵ فضای حیاط مرکز باید از پارکینگ مجزا باشد.
- ۵-۴-۵ محوطه حیاط باید طوری طراحی شود که پله یا اختلاف سطح نامناسب مانع حرکت معلولان جسمی حرکتی نگردد.

- ۶-۴-۵ معلولان دارای معلولیت شدید و خیلی شدیدطبق نظر مراجع ذیصلاح باید در طبقه همکف اسکان داده شوند تا در صورت حوادث غیرمنتظره که نیاز به تخلیه سریع محل میباشد، این کار به سهولت انجام شود.
- ۷-۴-۵ در مراکز با ظرفیت اسمی بالای ۵۰ نفر، اتاق نگهبانی با مساحت حداقل $8m^2$ به فضای فیزیکی موردنیاز اضافه شده و یا از وسایل کنترل مکانیزه استفاده گردد.
- یاد آوری - استفاده از فضاهای موجود در مرکز بعنوان فضای آموزشی در صورتی که باعث اختلال در برنامه ها و ارائه خدمات مرکز نگردد بلا مانع میباشد.

۶ نیروی انسانی مورد نیاز مرکز (با ظرفیت ۵۰ نفر)

۱-۶ نیروی انسانی عمومی مرکز

مرکز باید در هر نوبت کاری یک نفر نظافت چی ، آشپز و کمک آشپز داشته باشد.

۲-۶ نیروی انسانی تخصصی مرکز

۱-۲-۶ مرکز باید دارای یک نفر مسئول فنی بوده که به صورت تمام وقت در ساعات اداری در مرکز حضور داشته باشد .

۲-۲-۶ مرکز باید دارای یک نفر پزشک عمومی بوده که حداقل یک بار در ماه به ویزیت معلولان پرداخته و در بقیه نوبت کاری ها بصورت آماده به کار (آنکال) در اختیار مرکز باشد . ساعات حضور پزشک باید بگونه ای باشد که امکان ویزیت تمام ساکنان وجود داشته باشد .

۳-۲-۶ مرکز باید دارای یک نفر روانشناس باشد که با داشتن حداقل مدرک تحصیلی کارشناسی روانشناسی ۶ روز در هفته در مرکز حضور داشته باشد . انجام مشاوره حرفه ای نیز به عهده وی می باشد .

۴-۲-۶ مرکز باید در هر نوبت کاری به صورت تمام وقت یک نفر پرستار با داشتن حداقل مدرک تحصیلی کارشناسی پرستاری حضور داشته باشد .

یاد آوری - در نوبت کاری عصر و شب پرستار به عنوان مسئول نوبت کاری (جانشین مسئول فنی) نیز محسوب می گردد.

۵-۲-۶ مرکز باید یک نفر کارشناس تغذیه با حداقل مدرک تحصیلی کارشناسی تغذیه داشته باشد .

یاد آوری- مشاوره تغذیه و درج در پرونده هر معلول جسمی حرکتی در بدو ورود و مشاوره دوره ای هر سه ماه یک بار انجام پذیرد.

۶-۲-۶ مرکز باید دارای یک نفر مددکار اجتماعی با داشتن حداقل مدرک تحصیلی کارشناسی مددکاری باشد که ۳ روز در هفته در یک نوبت کاری حضور داشته باشد .

۷-۲-۶ مرکز باید دارای یک نفر فیزیوتراپیست با داشتن حداقل مدرک تحصیلی کارشناسی فیزیوتراپی باشد که ۶ روز در هفته (با توجه به حضور گروه هدف در نوبت کاری صبح یا عصر) در مرکز حضور داشته باشد .

۸-۲-۶ مرکز باید دارای یک نفر کارشناس کاردرمانی با داشتن حداقل مدرک تحصیلی کارشناسی کاردرمانی باشد که ۶ روز در هفته (با توجه به حضور معلول جسمی حرکتی در نوبت صبح یا عصر) در مرکز حضور داشته باشد.

۹-۲-۶ حضور کارشناس گفتار درمانی با داشتن حداقل مدرک تحصیلی کارشناسی گفتاردرمانی در مواقع لزوم توصیه می شود .

یاد آوری- ارائه خدمات گفتاردرمانی در مواقع لزوم می تواند به صورت ارجاع به کارشناس گفتار درمانی صورت گیرد .

۱۰-۲-۶ مرکز باید دارای مراقب باشد و مراقبین باید با معلولان انطباق جنسیتی داشته باشند.

۱۱-۲-۶ مرکز باید دارای یک نفر کاردان تفریحی - هنری با داشتن حداقل مدرک تحصیلی کاردانی هنر باشد که ۳ روز در هفته (با توجه به حضور معلول جسمی حرکتی در نوبت کاری صبح یا عصر) در مرکز حضور داشته باشد .

۱۲-۲-۶ نیروی انسانی تخصصی باید شرایط مندرج در دستورالعمل های عمومی و تخصصی بند ۱-۲ و بند ۲-۲ را داشته باشند .

۳-۶ شرایط کلی بکارگیری نیروی انسانی عمومی و تخصصی

۱-۳-۶ مرکز باید با نیروی انسانی ، قرارداد کاری مطابق قوانین و مقررات کشوری داشته باشد .

۲-۳-۶ نیروی انسانی مرکز باید دوره های آموزشی ذیربط مندرج در دستورالعمل بند ۱-۲ را گذرانده باشند .

۳-۳-۶ شرایط احراز کارکنان مرکز از جمله مدرک تحصیلی و سایر شرایط کارکنان باید مطابق با مراجع الزامی زیر بندهای ۱-۲ و ۳-۲ باشد .

یاد آوری ۱ - در مراکز با ظرفیت اسمی بالاتر از ۵۰ نفر، تعداد نیروی انسانی متناسب با تعداد معلولان افزایش می یابد. این موضوع در خصوص مسئول فنی مستثنی می باشد .

یاد آوری ۲ - در مراکز با ظرفیت اسمی بالاتر از ۵۰ نفر، به نیروی انسانی غیر تخصصی ، یک نفر نیروی انسانی نخبان یا سرایدار اضافه می گردد.

۷ الزامات ایمنی، بهداشتی و امنیتی

- هشدار : رعایت کلیه ملاحظات ایمنی ، بهداشتی و امنیتی در طراحی فضاها ، استفاده از ملزومات و تجهیزات مرکز الزامی است .
- ۷-۱ کف کلیه سالن ها، اتاق ها، سرویسهای بهداشتی، حمام و آشپزخانه قابل شستشو و میکروب زدائی بوده و لغزنده نباشد.
- ۷-۲ در صورت وجود چاه به جای سیستم فاضلاب ، روی چاه کاملاً پوشیده و ایمن سازی شده باشد.
- ۷-۳ تمام طبقات و بخش های مختلف مرکز اعم از بخش های مراقبتی ، اداری، آشپزخانه، انباری ها ، تاسیسات و نگهبانی باید دارای وسایل اطفای حریق دارای کنترل فنی و بررسی ادواری با درج تاریخ و مشخصات بازدیدکننده باشد.
- ۷-۴ نصب دستگیره های کمکی در معابر ، راه پله ها ، سرویس های بهداشتی و حمام ضروری است .
- ۷-۵ کلیدها و پریزهای برق باید ایمن و مطابق با استانداردهای ملی مربوط باشد.
- ۷-۶ سیستم حرارتی و برودتی باید مطابق استاندارد های ملی مربوط بوده و از تجهیزات دارای علامت استاندارد استفاده گردد . در صورت اجتناب ناپذیر بودن استفاده از بخاری های قابل دسترس ، بخاری باید به روش استاندارد نصب شده و دارای محافظ باشد.
- ۷-۷ نقاط پرتگاهی باید دارای حفاظ مناسب و ایمن باشد.
- ۷-۸ سیستم اعلام خطر(زنگ اخبار)باید در حمام و سرویس های بهداشتی جهت اطلاع از وقوع حادثه نصب شود .
- ۷-۹ به منظور پیشگیری از آسیب به بیماران، لوله های آب گرم به ویژه زیر دستشویی ها باید عایق کاری شده باشد . درجه حرارت آب گرم در دسترس معلولان جسمی حرکتی باید به گونه ای تنظیم شود که مانع از سوختن آنها گردد .
- ۷-۱۰ سیستم برق رسانی باید به صورت مرکزی و قابل کنترل از ایستگاه پرستاری یا مکان تعیین شده از طرف مسئول فنی مرکز در نظر گرفته شود. چراغ اتاق ها، دارای نور مناسب باشد و به صورت ایمن در سقف نصب شود. در ساعات محدودیت روشنایی (شب) همواره باید نور ملایم و مناسب برای یافتن مسیر وجود داشته باشد .
- ۷-۱۱ قفل در سرویس های بهداشتی و حمام ها باید از نوعی باشد که در صورت قفل شدن به سهولت قابل باز شدن باشد .
- ۷-۱۲ تا حد امکان در تمام مراکز باید از لوله کشی روکار استفاده شود .
- ۷-۱۳ ساختمان باید از نظر استحکام در مقابل حوادث غیرمترقبه و احتمالی از مقاومت مناسبی مطابق بند ۲-۳ مراجع الزامی برخوردار بوده و برگه استحکام بنای معتبر برای ساختمان صادر شده باشد.
- ۷-۱۴ در انبار، قفسه های نگهداری اقلام غذایی باید مجزا و دور از اقلام بهداشتی و شوینده باشد و اقلام غذایی در قفسه و یا روی پالت قرار گیرد.
- ۷-۱۵ دیوارهای مربوط به سرویس های بهداشتی، حمام، انبار و آشپزخانه تا سقف باید کاشی کاری باشد.

- ۱۶-۷ معابر خروجی آب و فاضلاب کلیه نقاط ساختمان باید دارای تخلیه مناسب باشد.
- ۱۷-۷ ساختمان باید دارای نور و تهویه مناسب ، هوای کافی و عاری از رطوبت باشد.
- ۱۸-۷ آب آشامیدنی در ساختمان باید کاملاً بهداشتی و قابل شرب باشد.
- ۱۹-۷ ساختمان از نظر بهداشتی باید حداقل سالی یک بار سمپاشی گردد . ملاحظات عدم حضور معلولان جسمی حرکتی در محوطه آلوده به سم رعایت شود .
- ۲۰-۷ نصب تهویه در کلیه اطاق ها، سالن ها، سرویس های بهداشتی، آشپزخانه ، حمام و رختشویخانه ضروری است.
- ۲۱-۷ کمد های شخصی معلولان باید دارای قفل باشد .

۸ شرایط اختصاصی ساختمان

- ۱-۸ اتاق معلولان باید دارای پنجره ونور طبیعی باشد.
- ۲-۸ درها و پنجره ها باید مجهز به توری باشد.
- ۳-۸ پنجره ها باید حفاظ مناسب داشته باشد .
- ۴-۸ نصب وسیله مناسب مانند زنگ یا آیفون برای ارتباط آسان معلول با کارکنان در اتاق ها . سرویس های بهداشتی و حمام ضروری است .
- ۵-۸ وجود امکانات لازم مانند آسانسور ، بالابرایمن و سطح شیب دار جهت جابجایی و تردد آسان معلول ضروری است.
- ۶-۸ دسترسی آسان معلول به تلفن ضروری می باشد.
- ۷-۸ چیدمان فضاها باید برای تردد راحت معلول مناسب باشد.
- ۸-۸ وجود حمام و سرویس بهداشتی ایرانی و فرنگی استاندارد قابل استفاده معلولان در هر طبقه الزامی است. تعداد سرویس های ایرانی و فرنگی متناسب با نوع نیاز معلولین تعیین می گردد .
- ۹-۸ طبقات زیر همکف (زیرزمین) نباید به عنوان اتاق معلول در نظر گرفته شود.
- ۱۰-۸ تخت معلول باید متناسب با وضعیت معلول باشد.
- ۱۱-۸ استفاده از تخت های بیمارستانی در خصوص معلول بسترگرا بلا مانع است.
- ۱۲-۸ همه فضاهای مرکز اعم از سالن ها، اتاق ها و سرویس های بهداشتی باید مجهز به نرده و دستگیره های کمکی جهت تردد معلولان باشد.
- ۱۳-۸ ساختمان مورد نظر بهتر است در مکانی واقع شود که دارای آرامش بوده و حتی المقدور از پاکیزگی هوا برخوردار باشد.
- ۱۴-۸ چیدمان فضاها باید برای تردد راحت معلول مناسب باشد .
- ۱۵-۸ در مراکز شبانه روزی معلولان جهت تسهیل استحمام ، فضای مناسب سازی شده و ویلچر مخصوص حمام الزامی می باشد.

کتابنامه

[۱] استاندارد ملی ایران شماره ۱۹۴۳۶ : سال ۱۳۹۴ ، مرکز توانبخشی و درمانی شبانه روزی بیماران

روانی مزمن - تسهیلات فضای فیزیکی و کارکنان

[۲] استاندارد ملی ایران شماره ۱-۱۸۳۹۶ : سال ۱۳۹۳ ، مرکز توانبخشی و مراقبتی شبانه روزی

معلولان ذهنی کمتر از ۱۴ سال - قسمت ۱ : تسهیلات فضای فیزیکی